

Лидия Дейвис - „Краят на историята“

ПОСЛЕДНИЯ ПЪТ, КОГАТО ГО ВИДЯХ, макар да не знаех, че ще бъде последен, бях седнала на терасата с една приятелка, а той влезе в двора изпотен, лицето и гърдите му порозовели, косата му влажна, и се спря учтиво да поговори с нас. Бе клекнал на боядисания в червено бетон или се беше подпрял на крайчеца на пейката от наковани тесни летви. Беше горещ юнски ден. Той бе започнал да изнася вещите си от моя гараж и да ги товари в каросерията на пикапа. Мисля, че се готвеше да ги пренесе в друг гараж. Запомнила съм колко зачервена беше кожата му, но се налага да си представя обувките му, широките му бедра, когато се навеждаше или сядаше, както и откритото, приветливо изражение, което вероятно е било изписано на лицето му, докато разговаряше с тези две жени, които не искаха нищо от него. Знаем, че осъзнавах добре как изглеждахме ние, аз и моята приятелка, седнали с опънати на шезлонга крака, както и че в присъствието на моята приятелка вероятно му се виждах по-възрастна, отколкото бях, но също и че това можеше да му се стори привлекателно. Той влезе в къщата, за да пие вода, след което пак се появи и ми каза, че е приключил и ще тръгва вече. Година по-късно, когато смятах, че напълно ме е забравил, ми изпрати едно стихотворение на френски език, преписано на ръка от него. Стихотворението не беше придружено от писмо, макар че се обръщаше към мен, беше използвал моето име, сякаш това бе началото на писмо, и завършваше с неговото име, сякаш това бе краят на писмото. В първия миг, щом видях плика с неговия почерк, помислих си, че може да ми връща парите, които ми дължеше, над триста долара. Аз не бях забравила за тези пари, защото нещата при мен се бяха попроменили и имах нужда от тях. Въпреки че стихотворението беше адресирано до мен, не бях много сигурна какво иска да ми каже с него или какво се очаква от мен да си помисля, че ми казва, или с каква цел го използва. Върху плика бе изписал своя адрес, от което разбрах, че той може би се надява на отговор, но нямах представа какво да му отговоря. Не смятах, че трябва да му изпратя друго стихотворение, и не знаех какво писмо можеше да бъде подходящ отговор на това стихотворение. След като минаха няколко седмици, намерих свой начин да му отговоря, като му разкажа какво съм почувствала, когато съм получила онова, което ми бе изпратил, какво съм си мислила, че представлява то, и как съм установила, че не е това, как съм го прочела и какво съм решила, че той може би иска да каже, изпращайки ми стихотворение за отсъствието, смъртта и завръщането. Написах всичко това под формата на разказ, защото така ми се струваше също толкова безлично, колкото и неговото стихотворение. Сложих и една бележка, в която наблегнах, че ми е било трудно да напиша този разказ. Изпратих отговора си на адреса върху плика, но вест от него така и не дойде. Преписах си адреса в моя адресник, като заличих един по-ранен, който от доста време не беше валиден. Никой от адресите му не оставаше валиден задълго и там, където неговият адрес е изписан, хартията е тънка и мека от тези чести изтривания.

* * *

ОТМИНА ОЩЕ ЕДНА ГОДИНА. Аз бях отишла на туристическа обиколка из пустинята с един приятел, недалече от града, където той бе живял, и реших да го потърся на последния му адрес. До този момент пътуването се беше оказало доста неспокойно, защото се чувствах странно отчуждена от мъжа, с когото бях. Първата нощ пих твърде много, загубих чувството си за разстояние в облечения от лунна светлина пейзаж и се опитах пиянски да се гмурна в белите понори в скалите, които ми се струваха меки като възглавници, докато той се опитваше да ме спре. През втората нощ лежах в леглото си в мотелската стая и пиех кока-кола, като почти не му говорех.

Цялата следваща сутрин прекарах върху гърба на стар кон, на края на дълга редица коне, яздейки бавно нагоре през един пролом в хълмовете и после пак надолу, а той, ядосан, се придвижваше с колата под наем от едно скално образувание до друго.

Когато излязохме от пустинята, отношенията ни пак станаха по-спокойни и аз му четях на глас, докато шофираше, от една книга за Христофор Колумб, ала колкото повече се приближавахме до града, толкова повече потъвах в размисли. Спрях да чета и се загледах през прозореца, но забелязвах само откъслечни гледки от онова, което се разкриваше пред очите ми в посока към морето: клисура, цялата обрасла с евкалиптови дървета, която се спускаше надолу към водата, черен корморан, кацнал върху монолит от шуплест бял варовик, който беше разрушен от атмосферните влияния и бе придобил формата на пясъчен часовник, кей с влакче на ужасите, къща с купол високо над останалата част от града до една кокосова палма, мост над железопътната линия, виеша се надалече пред нас и след нас. Когато се отправихме на север към града, ние минахме близо покрай нея, ту можехме да я видим, ту се отдалечавахме, щом тя се отклонеше навътре към сушата, а нашето шосе продължаваше по скалистия хребет току до морето. Следващия следобед излязох сама и си купих карта на града. Разгледах я, седнала на каменен зид, студен под мен, макар че слънцето грееше. Някакъв непознат ми обясни, че улицата, която търся, била твърде далече, за да отида до там пеш, но аз въпреки това тръгнах. Всеки път, когато се изкачвах на върха на някой хълм, поглеждах към водата и виждах мостове и платноходки. Всеки път, когато се спуснех в поредната малка долинка, белите къщи отново се събираха покрай мен и затваряха кръгозора ми.

Не знаех колко голям щеше да ми се стори градът, докато вървях, нито колко щяха да се изморят краката ми. Не знаех как слънцето върху белите сгради ще ме заслепява след време, как ще пада час подир час върху фасадите, които ставаха все по-бели, а сетне все по-малко бели с отминаващите часове, и очите ми щяха да започнат да ме болят. Взех един автобус и попътувах с него, после слязох и пак тръгнах пеш. Макар слънцето да беше гряло целия ден, в късния следобед сенките бяха мразовити. Минах покрай няколко хотела. Нямах представа точно къде се намирам, въпреки че по-късно, когато излязох от този квартал, видях къде съм била.

Най-сетне, след като повървях ту в правилната посока, ту в погрешната, стигнах до неговата улица. Беше вечерният час пик. Мъже и жени в делово облекло крачеха напред-назад по улицата. Уличното движение беше бавно. Слънцето бе слязло ниско и светлината върху сградите бе тъмножълта. Бях изненадана. Не си бях представяла, че градът в неговия район ще изглежда по този начин. Дори не бях вярвала, че има такъв адрес. Но сградата беше там, триетажна, боядисана в светлосиньо, леко позанемарена. Разгледах я откъм улицата, застанала на едно стъпало, върху което с малки плочки бе изписано името на аптека, макар че вратата зад мен водеше към някакво барче.

Повече от година вече, откакто бях записала този адрес в адресника си, си го бях представяла съвсем точно, така, сякаш го бях сънувала, малка, слънчева уличка с двуетажни жълти къщи и хора, които влизат и излизат, като се качват и слизат през предните покрити веранди, а също си представях и как аз самата съм седнала в кола на отсрещната страна на улицата, диагонално на неговия дом, и наблюдавам входната му врата и прозорците. Бях го зърнала как излиза от къщата, замислен за други неща, навел глава, как пъргаво изтичва надолу по стълбите. Или как се качва по-бавно по стълбите с жена си, така, както го бях виждала два пъти по-рано с нея, когато той не знаеше, че го наблюдавам, единия път от разстояние, бяха застанали на тротоара край някакво кино, и втори път през прозореца на апартамента му в дъжда.

Не бях сигурна дали искам да разговарям с него, защото всеки път, щом си го представех, се тревожех от гнева, който съзирах изписан на лицето му. Изненада, след това гняв и после страх, понеже той се боеше от мен. Лицето му беше безизразно и

сковано, клепачите му сведени надолу, а главата му отметната леко назад: какво се готвех да му причиня сега? И той отстъпваше крачка, сякаш така действително излизаше от моя обсег.

Макар да бях видяла, че неговата сграда съществува, не вярвах, че апартаментът му го има. А ако го имаше, не вярвах, че ще намеря името му, залепено до звънеца. И аз пресякох улицата и влязох вътре, в същата сграда, в която той бе живял вероятно до съвсем скоро, и прочетох имената АРД и ПРУЕТ върху бяла картичка до звънеца на неговия апартамент, номер 6.

По-късно осъзнах, че тази непозната, безполова двойка, Ард и Прует, трябва да са били тези, които са намерили всичко, което той бе оставил след себе си: късчета опаковъчни лепенки върху различни вещи, кламери и карфици между дъските на пода, ръкохватки за кухненски съдове или бурканчета за подправки, или капаци за съдове зад готварската печка, прахта и трохите в гьглчетата на чекмеджетата, твърдите, изцапани гъби край ваната и под кухненската мивка, които някога бе използвал при своя енергичен начин на чистене на умивалници или плотове, различни дрехи, окачени в тъмните кътчета на шкафа, пръснати дървени тресчици, дупки от пирони в мазилката със зацапани или надраскани места около тях, изглеждащи съвсем произволни само защото Ард и Прует не можеха да знаят какво е било предназначението им. Почувствах се едва ли не като неподозирана роднина на тези двама души, макар да не ме познаваха и аз никога да не ги бях виждала, понеже те също бяха съжителствали в някаква близост с него. Разбира се, беше възможно наемателите преди тях да са намерили онова, което той бе оставил, и може би Ард и Прует бяха заварили следи от свършено друг човек.

Тъй като ми се налагаше да се доближа колкото се може повече до възможността да го открия, натиснах звънеца им. Ако не го откриех този път, щях да престана да го търся. Позвъних, после пак и пак, но отговор нямаше. Останах отвън, на улицата, достатъчно дълго, за да усетя, че съм пристигнала най-сетне в крайния пункт на някакво неизбежно пътуване.

Бях се отправила пеш към място, което беше твърде далече, за да се достигне с ходене. Бях продължила дори когато денят бе доста напреднал и се оказах на предела на силите си. Част от силите ми се бяха възстановили, като наближих къщата, в която бе живял. Сега отминах тази къща, запътих се към Чайнатаун и района на червените фенери, на складовете край залива и водата, както ми се струваше, опитвайки се да запомня града, и въпреки че той вече не живееше в този дом и аз бях толкова уморена, а се налагаше да продължа да вървя и имаше още хълмове от всичките ми страни, които трябваше да изкатеря, почувствах се успокоена, че съм дошла тук, така, както не се бях чувствала, откакто ме заряза, сякаш, макар че него го нямаше там, аз пак го бях намерила.

Може би обстоятелството, че го нямаше, бе осигурило възможност да се върна и да стигна до един край. Защото, ако той беше там, щеше да се наложи всичко да продължи. Трябваше да направя нещо, дори само да си тръгна и да мисля за случилото се от голямо разстояние. Сега щях да бъда в състояние да престана да го търся.

Но моментът, в който осъзнах, че съм се отказала, че съм прекратила издирването, настъпи малко по-късно, когато седях в книжарница в града, усещайки в устата си вкуса на евтин горчив чай, поднесен ми от някакъв непознат.

Бях отишла там, за да си почина, в онази стара сграда с подове от скърцащи дъски, с тясно стълбище, което водеше надолу, със слабо осветление в сутерена и по-чисто и по-светло горно ниво. Бях се разходила из книжарницата – долу и в задната част на горния етаж, бях обиколила всеки книжен стелаж. Седнах, за да прегледам една книга, но бях твърде уморена и жадна и не можех да чета.

Отидох до щанда близо до вратата. Зад щанда седеше навъсен мъж, облечен с вълнена жилетка, и подреждаше книгите на купчини. Попитах го дали има някъде вода, дали мога да изпия чаша вода, макар да знаех, че вероятно тук, в книжарницата, няма вода. Той отговори, че няма, но можело да отскоча до близкото барче. Не казах нищо, обърнах се и се качих по няколко стъпала в предната зала, която гледеше към улицата. Там пак седнах на един стол, за да си почина, докато хората тихо се движеха покрай мен.

Нямах намерение да се държа грубо с този човек, просто не можех да си отворя устата и да говоря. Щяха да са ми нужни много сили, за да изтласкам въздуха от белите си дробове и да издам звук с него, и щях да си причиня болка, ако го направя, или пък това щеше да отнеме нещо от мен, нещо, от което не бих могла да се лиша.

Разтворих някаква книга и се загледах в една от страниците, без да я чета, после разлистих друга книга от началото до края, без да схващам това, което гледах. Помислих си, че мъжът зад щанда вероятно ме беше взел за скитница, защото градът бе пълен със скитници, особено такива, които сядаха в някоя книжарница, докато навън притъмнява и захладнява, и му искаха чаша вода, и можеха да се държат грубо с него, ако не им дадеше. И понеже си мислех – заради изражението на лицето му, на изненада и може би на безпокойство, когато се бях обърнала, без да му кажа нищо, – че ме е взел за скитница, внезапно изпитах чувството, че може и да съм такава, каквато той ме бе видял. Имала съм и други случаи, в които съм се чувствала без име и без лице, вървейки из улиците на града нощем в дъжда, когато никой не знаеше къде съм, а сега това чувство неочаквано бе потвърдено от мъжа, който стоеше зад щанда срещу мен. Докато ме гледеше, аз бях се отнесла надалече от това, което смятах, че представлявам, и се бях превърнала в нещо неутрално и безцветно, без чувства: имаше равна възможност за избор между това, което смятах, че представлявам – тази уморена жена, помолила за чаша вода, – и онова, което той смяташе, че съм, и вероятно нямаше такова нещо като истина вече, която да ни свърже, така че аз и той, застанали лице в лице един срещу друг от двете страни на щанда, бяхме по-разделени, отколкото обикновено са двама непознати, изолирани сякаш в някаква напластена мъглива маса, гласовете и стъпките покрай нас притихнали, около нас един тесен кръг от яснота, преди аз в новия си образ на скитница, твърде изтощена и разконцентрирана, за да говоря, да отместя погледа си, без да отвърна, и да вляза в другата зала.

Но докато си мислех това, той се приближи до мен, там, където седях, близо до висок стелаж с книги. Наведе се и тихо ме попита дали не искам чаша чай, а когато я донесе, аз му благодарих и я изпих. Чаят беше силен и горещ, макар и толкова горчив, че езикът ми се стегна.